

Ko e Pusi, ko e Kaa pea mo e Peaunkula

Fa'u 'e John Carr
Ta Fakatata 'a Andrea Bianchi

‘Oku ma’u ‘a e ngaahi naunau tokoni fakafaiaiko moe ngaahi ngaue fekau’aki moe laukonga ‘i he:
spca.nz/schools

Ko e Pusi, ko e Kaa pea mo e Peaukula

© 2022 Society for the Prevention of Cruelty to Animals Education, Auckland, New Zealand
Published by Wendy Pye Publishing Limited for SPCA Education
Text by John Carr
Illustrations by Andrea Bianchi
ISBN: 978-1-99-102068-0

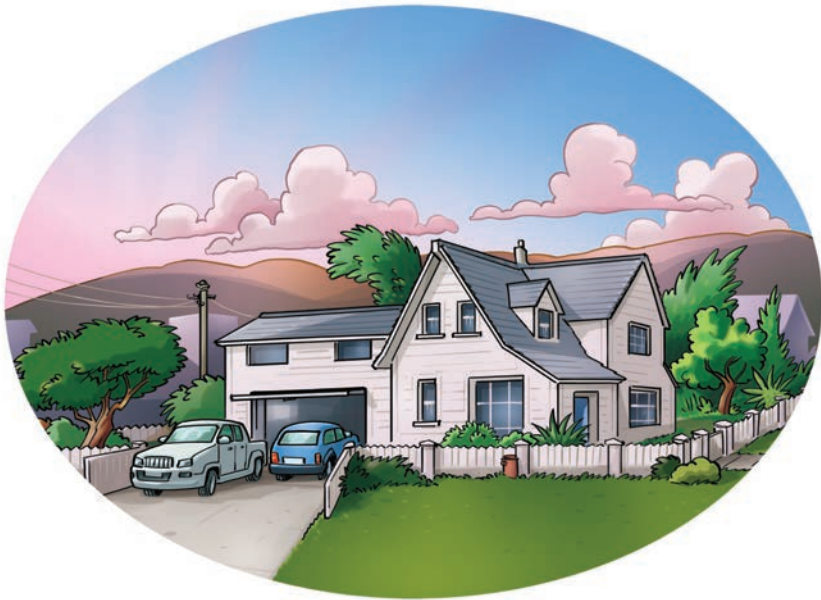
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the publishers.

Distributed in New Zealand by The SPCA
50 Westney Road, Mangere, Auckland 2022
Replacement copies can be purchased from: spca.nz/storybooks

Printed in China through Colorcraft Ltd, Hong Kong.
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

This Tongan edition was published in 2025. We thank the Ministry for Pacific Peoples, whose support made this possible.

Ko e Pusi, ko e Kaa
pea mo e Peaukula

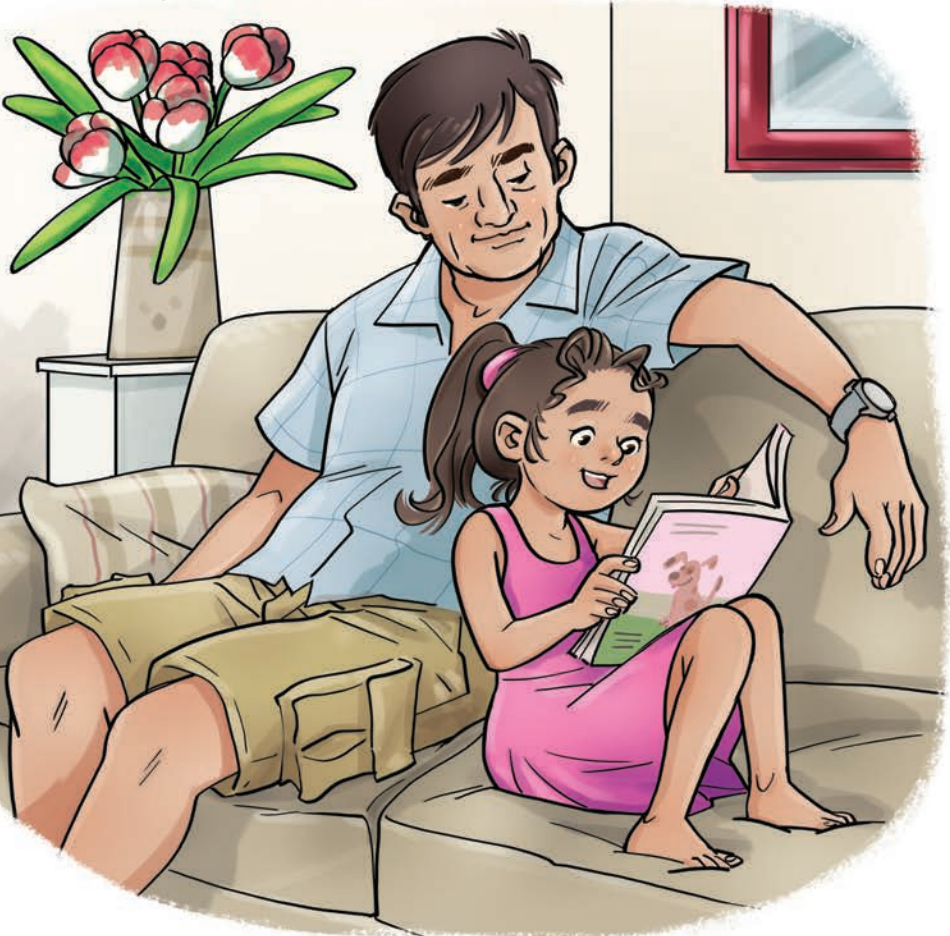

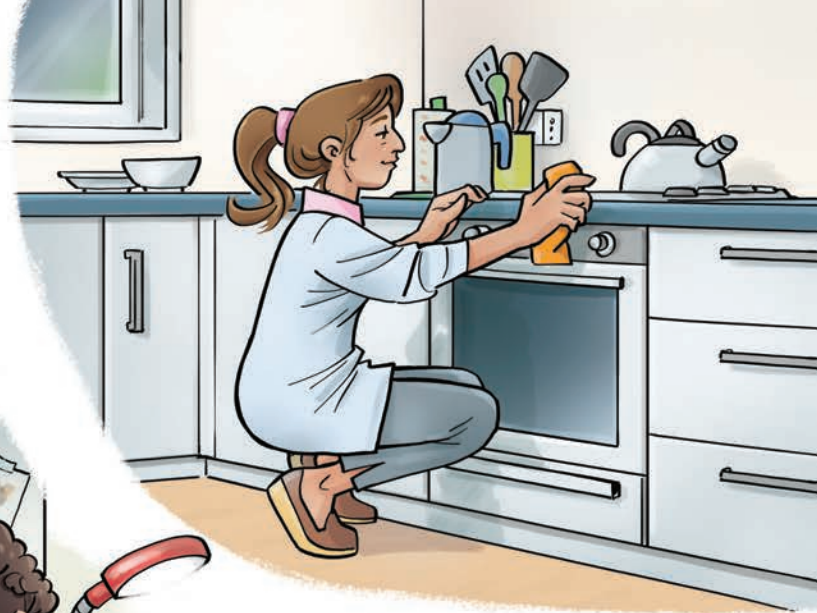
Vahe 1

Na'e fai 'a e ako 'a Malik 'i hono loki lolotonga 'ene sio holo he 'initaneti. Na'e fakama'a 'e he fine'eiki 'a e peito pea na'e 'i he lotofale 'a e tangata'eiki 'o fanongo ki he laukonga 'a Zara.

Na'e sio Teen Pop Question 'a Amina he TV mo 'ene pusi ko Whiskers, 'oku ngungulu fakalongolongo pe 'i hono funga. Ko ha efiafi angamaheni pe ia 'i he fale 'o Hasan.

'I he 7:47pm, na'e liliu 'a e me'a kotoa.

Na'e puna 'a Whiskers mei he funga 'o 'Amina, 'ikai ha fkatokangai. Na'a ne lele faka'vave atu ki tu'a mei he loki 'o hu atu 'i he matapa 'o e peito 'o vave ange 'i he tapa 'a e 'uhila.

Kimu'a pea lava fifili 'a 'Amina pe ko e ha e me'a na'a ne hoha'a kiai 'a Whiskers, na'a ne ongo'i e me'a. Na'e ngalulululu 'a e faliki pea takemokemo 'a e maama. Pea ongona mai ha ngungulu mo e to 'a e vaasi 'o mafahi he faliki.

"Mofuike!" ko e kaila ia 'a Mumo 'ene tu'ulu mai mei peito. "Toitoi 'i lalo he tepile!"

Kuo 'osi 'i lalo 'a Dad ia mo Zara he lalo tepile. Ne ngalulu lahi 'a e faliki kuo 'ikai faingofua e lue. Kuo kau atu mo Amina mo naua fe'unga mo e hu mai 'a Malik he matapaa.

"Mofuike!" ko 'ene kaila ia ka kuo nau 'osi 'ilo'i. Na'e to hifo 'a Malik ki he faliki 'o ne totolo atu ki he lalo tepile mo pale'i hono 'ulu 'aki hono nima.

Kuo hange ha lau houa ‘a e miniti ‘e taha he kei ngalulu ‘a e fonua. Faifai pea ki’i tu’u. ‘I he’enau ‘ohovale mo e kei longonoa, ne nau fetokoni’aki ‘o feinga leva kenau tu’u. Ne ‘uluaki lea pe ‘a Mum.

“Ko e fo’i mofuike loloa ‘eni,” ko ‘ene lau ia. “‘Oku mou sai pe?”

“Loloa pea malohi,” ko Dad ia. Na’a ne fakamo’ui ‘a e letio he na’e mate ‘a e ‘uhila pea ‘ikai ke mo’ui ‘a e TV.

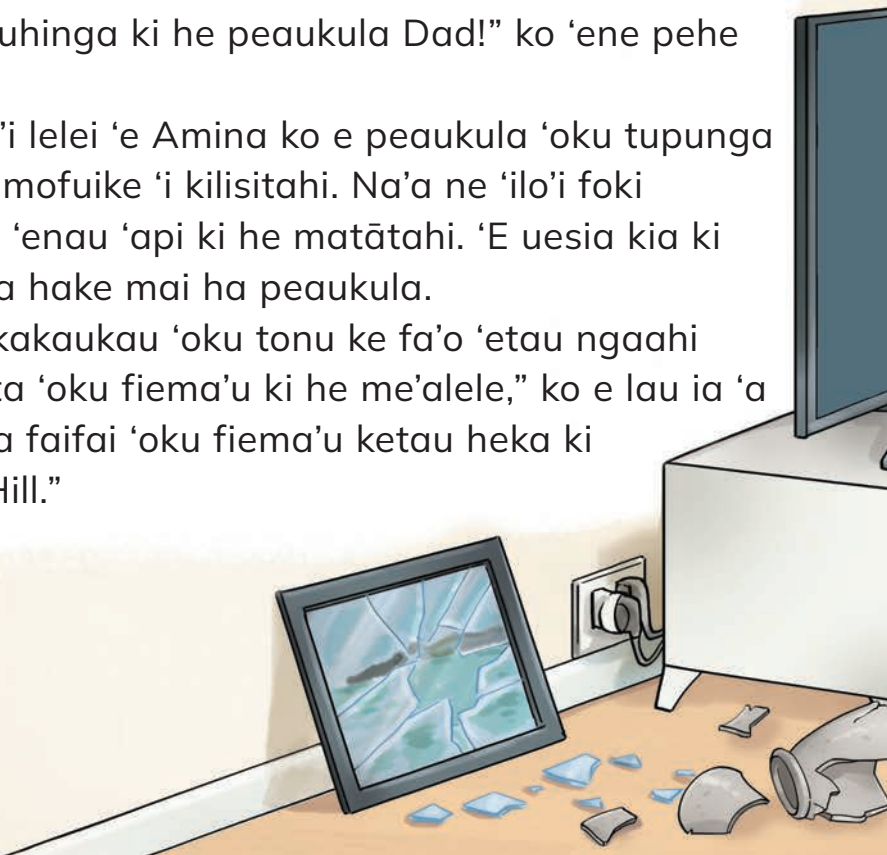
“Fakatauange ‘e ‘ikai tupu ai ha ‘mou ‘ilo’i pe’.”

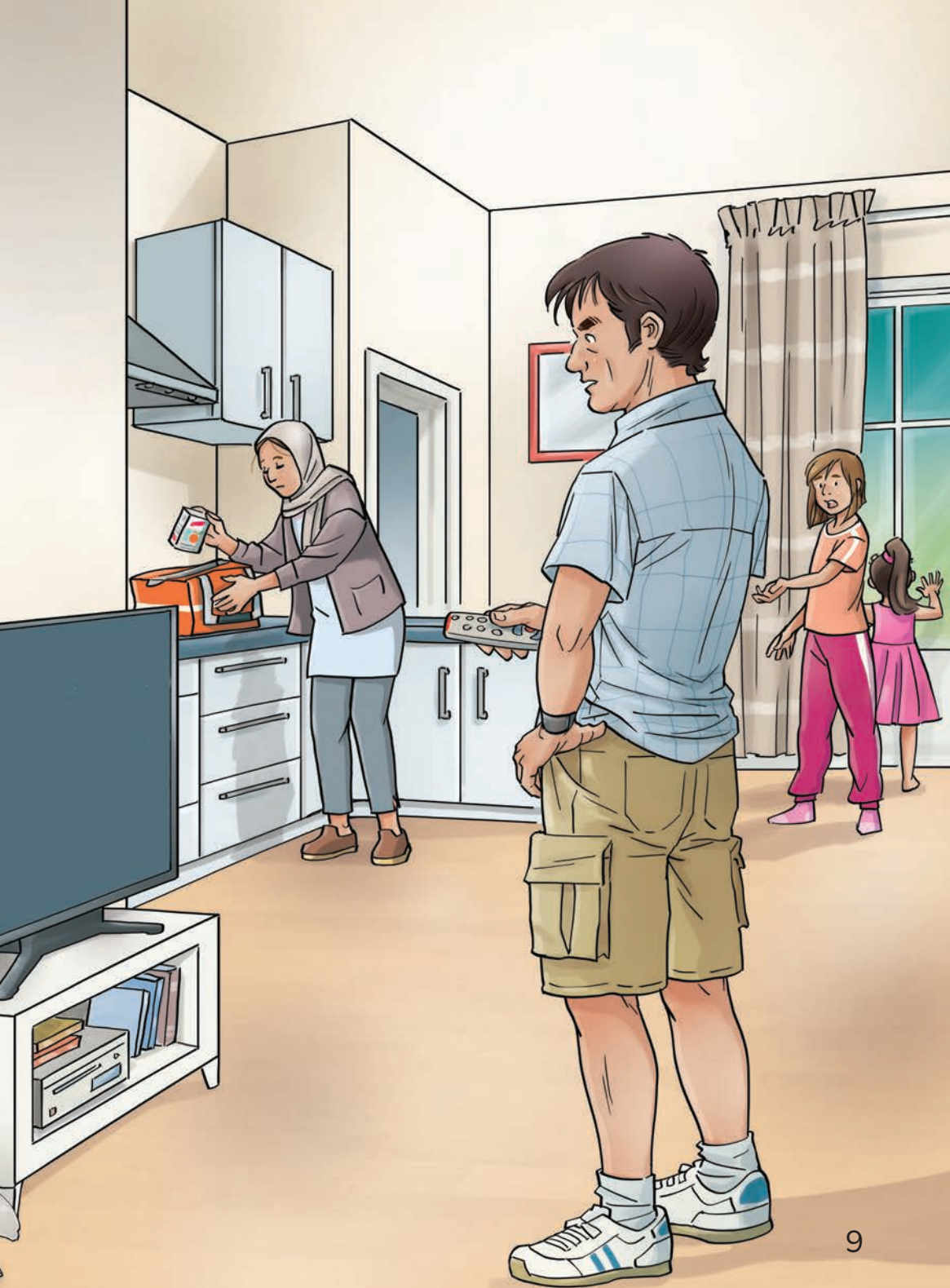
Na’e mahino’i lelei ‘e Amina ‘a e me’a ‘oku ‘uhinga ki ai ‘ene tamai. Na’e ‘ikai ke loto ke ngaahi ia ‘o hange ha ki’i leka.

“Ko ho ‘uhinga ki he peaukula Dad!” ko ‘ene pehe mai ia.

Na’e ‘ilo’i lelei ‘e Amina ko e peaukula ‘oku tupunga ia mei he mofuike ‘i kilisitahi. Na’a ne ‘ilo’i foki ‘oku ofi ‘a ‘enau ‘api ki he matātahi. ‘E uesia kia ki nautolu ka hake mai ha peaukula.

“Kou fakakaukau ‘oku tonu ke fa’o ‘etau ngaahi nga’oto’ota ‘oku fiema’u ki he me’alele,” ko e lau ia ‘a Dad, “na’a faifai ‘oku fiema’u ketau heka ki Lookout Hill.”

Vahe 2

Ko e hina vai, me'akai ki he fakavavevave moe ngaahi me'a faito'o ne fa'o kotoa ia ki he me'alele. Pea hu atu 'a Malik 'o vakai e kaunga'api. Ne fa'o atu 'e Mum 'a e ngaahi me'a ka fiema'u he famili. Ne fa'o 'a e vala, kafu, kulo, kasa, laptop, fakafonu mo e putivai.

Ko e ki'i ngaue ia 'a Amina ko e fakaongo ki he letio mo fakasio ki he uepisaiti 'a e civil defence ki ha ngaahi fakamatala.

"Ko e mofuike ne fe'unga moe 7.1 'a hono malohi 'i lalo 'i he kilisitahi 'i ha mama'o ko e kilomita 'e 500 mei heni," ko 'ene lau ia. "'Oku te'eki ke fakapapau'i pe 'e to ha peaukula. Na'a nau fakatokanga mai ki he kakai 'oku nofo ofi ki he matatahi ke nau mateuteu ke mavahe."

Kuo maau e me'a kotoa 'i he me'alele. Ne fakama'u 'e Malik 'a e leta 'a Zara 'i he me'alele.

“OK,” ko Mum ia. “Tau 'alu! Ne 'iai ha me'a na'e ngalo?”

“Ko Amina,” ko Zara ia.

“Na'a ku pehe ni 'oku 'i heni 'a Amina,” ko Mum ia 'i he'ene 'ohovale.

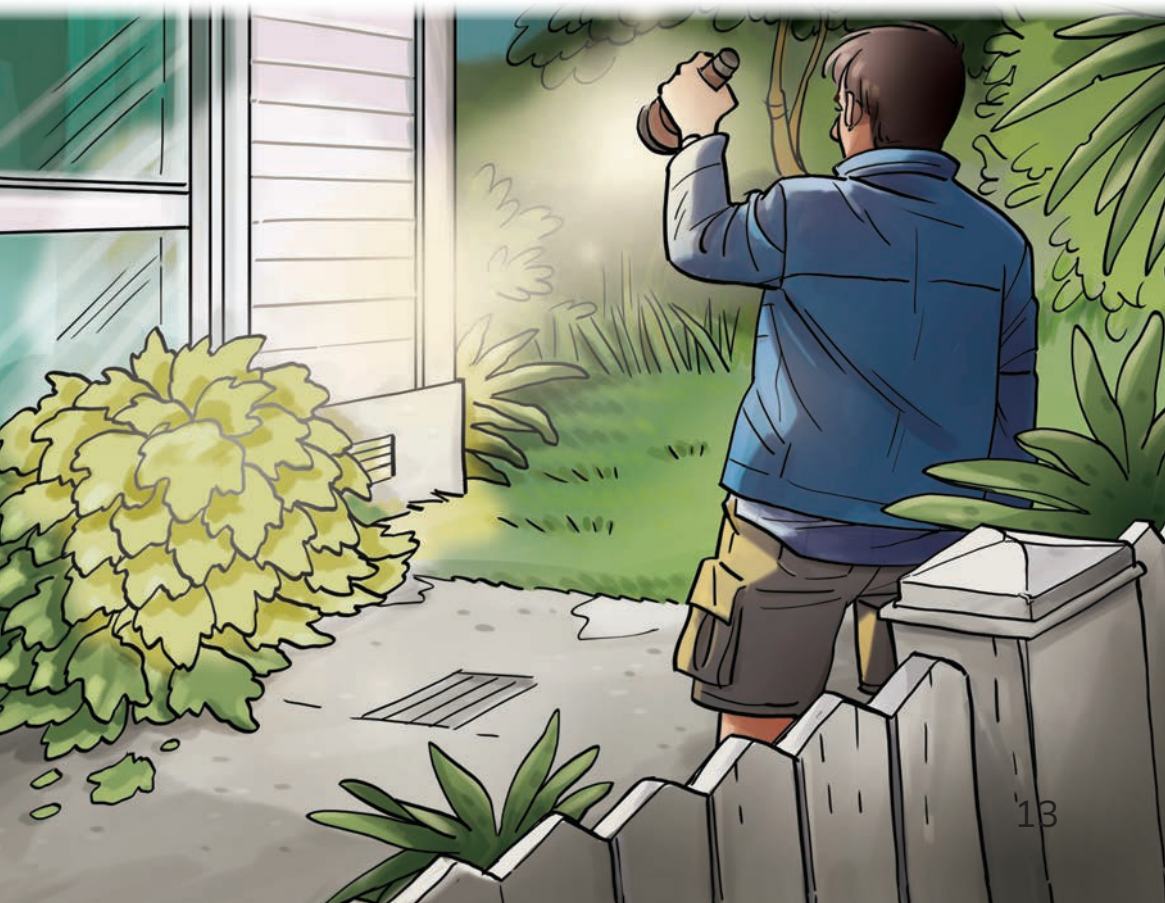
“Teu 'alu 'o 'omai,” ko Dad ia. Na'a ne puna mei he me'alele pea ne fakatovave atu ki loto fale. Ne 'ikai ke 'i loto 'a Amina ia.

Na'e lele holo 'a Dad he fakapo'uli. Kuo ne pehe pe ko fe 'a Amina. Pea ne fakakaukau 'o pehe.

"Whiskers!" ko 'ene fakakaukau ia. "'E fakasio 'e Amina ia!"

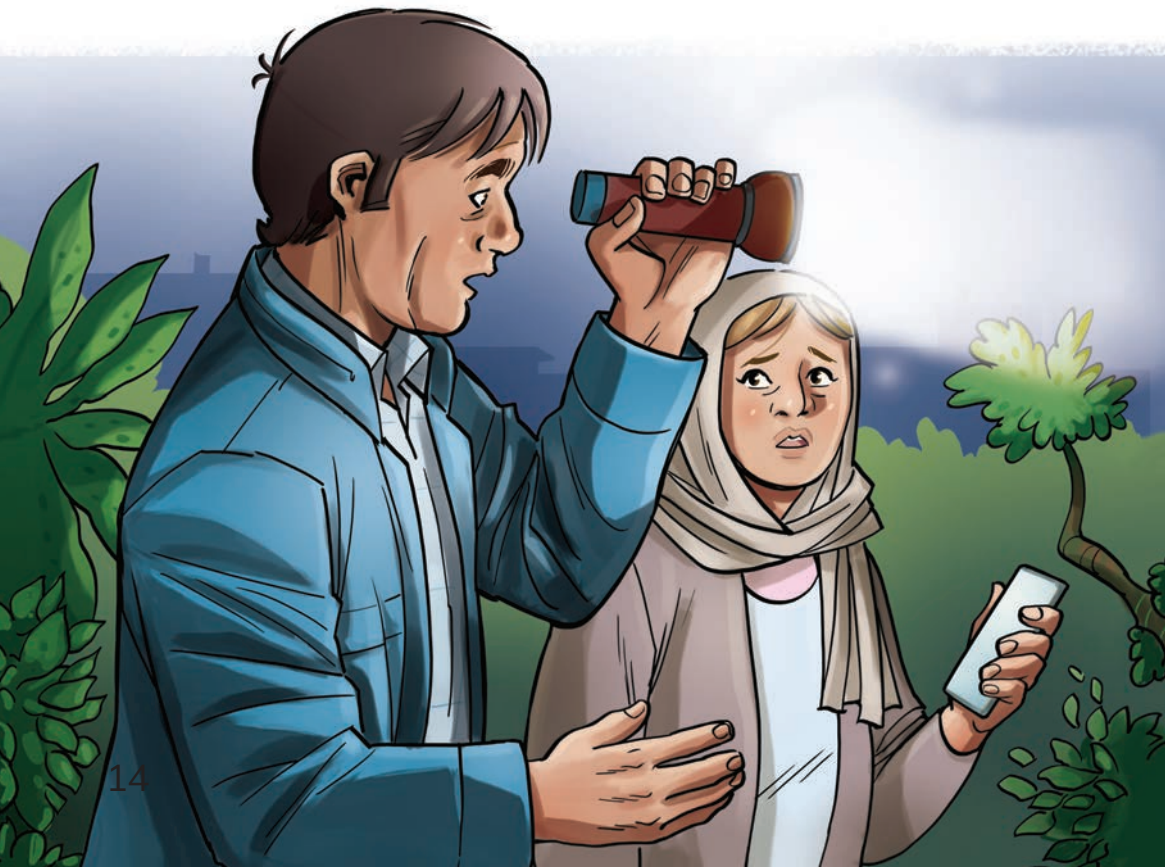
'I he'enau 'ohovale he mofuike kuo si'i ngalo ai e ki'i pusi. Ko Whiskers ko e ki'i pusi nofo fale pe ka ne si'i hola ki he ki'i ngoue 'i mui honau fale. Na'e faka'amu pe 'a Dad 'e ma'u atu mo Amina kiai.

Faka'ohovale ange pe kuo onгона mai 'a e fu'u me'a fakaongo. Ko e fakatokanga peaukula 'eni 'oku fekau mai ke hola 'a e taha kotoa 'i he vave Taha. Lele mai mo Mum mei he me'alele.

“E alu 'a Amina ki he ngoue ke fakasio 'a Whiskers,” ko Dad ia. “Oua teke hoha'a! Teu 'alu 'o 'omai ia. 'Alu koe mo Zara mo Malik. Teu 'alu atu mo Amina mo Whiskers 'i he ka 'a Malik.”

Ne 'ikai ke loto kiai 'a Mum. Ne 'ikai loto ke nofo ha taha. Ka ko e longoa'a 'a e fu'u saileni pea mo e fakatokanga mei he civil defence 'i he'ene telefoni na'a ne ongo'i pe 'oku tonu e fo'i palani.

Na'e kei longoa'a pe 'a e saileni hono ma'u atu 'a Amina. Na'a ne puke ma'u pe 'a Whiskers. Pea to'o 'e Dad 'ene saketi 'o kofu'i 'aki 'a Whiskers ke 'oua tene hanga 'o vaku ia.

"Ha'u Amina," koia ia. "Tau 'alu he ka 'a Malik he taimi ni. Kuo 'osi 'alu 'a Mom mo e toenga ki he mo'unga."

Vahe 3

Na'a nau heka ki he me'alele 'a Amina, Dad mo Whiskers. Ne te'eki ke toe heka me'alele 'a Whiskers talu mei he ta'u kuo'osi 'i he'enau ō ki he toketā . Na'e feinga malohi pe ke hola ka ne puke ma'u pe 'e Amina 'a e ki'i pusi ki hono sino. Ka ne fu'u malohi 'aupito 'a Whiskers ia. Ne puna atu ia ki he funga 'o Dad mo vaku hono va'e kimu'a pea ne puna atu ki he sio'ata mapuni.

Me'a mali ko e mamalie 'a e ngaahi me'alele.

Ne mei faingatamaki 'a e me'alele he fepunakaki holo 'a Whiskers. Ka 'i he taimi ni ne puna atu ki he sea 'i mui. Na'a ne to atu 'i he taha 'o e ngaahi suti motu'a 'a Malik pea ne 'ohofi ia 'aki hono pesipesi.

'I he vaeua'anga ki he Lookout Hill ne tu'u ai he kiu 'a e ngaahi me'alele. Na'e kei 'ohofi pe 'e Whiskers ia 'a e fu'u suti ka na'e 'ikai ke toe fu'u 'ita fefe. Ne mamali pe 'a Dad pea ne 'oatu 'ene telefoni kia Amina.

"Text kia Mum," koia ia. "Tala kiai 'oku ta fihia he kiu atu ki he Lookout Hill. Kuo ta hao mei ha fa'ahinga peaukula. Ka 'oku ta 'i he tu'unga fakatu'utamaki he 'oku fu'u 'ita 'aupito 'a e pusi."

Ne to atu 'a Whiskers 'o mohe he 'osi 'a e saileni. Kuo 'ikai ke toe 'i ai ha fakatokanga peaukula. Na'e hange ha fakatokanga fehalaaki. Kae hili ia na'e 'i ai pe 'a e ki'i faka'ilonga ka kuo sai pe ke fai ha foki ki 'api. 'I he'enau hifo hifo mei Lookout Hill ne lele māmālie pe 'a Dad ke 'oua na'a 'ā 'a Whiskers.

Na'e fakamaau leva 'e Mum 'a e lotofale 'i he'enau
a'u atu ki 'api pea tafi mo e vaasi ne to 'o mafahi.
Kuo maau atu 'a Amina mo Zara ke na mohe.

"E lava ke mohe 'a Whiskers 'i he'eku loki?" ko
Amina ia.

"Io," ko Mum mai ia. "Kuo nonga mai ka ke feinga
keke mohe 'o malolo. 'Oku lahi 'etau ngaahi palani ki
'apongipongi."

Vahe 4

Ko e ngaahi palani fokotu'utu'u 'a Mum 'oku kau 'ai 'a e mateuteu ki ha fakatamaki fakatu'upakē. Na'a nau lototaha kotoa ai ke fakakau 'a Whiskers he konga mahu'inga 'o e palani.

“Ne ki'i mole lahi e taimi 'i hono fakasio 'a Whiskers,” ko Mum ia. “Kapau na'e tō mai ha fu'u peaukula lahi ne mole atu ai 'a Whiskers, Amina mo Dad.”

Ne poupou kiai 'a Dad. “Ne tafe mo e toto,” pea ne mamali. Na'a ne sio ki he ngaahi mavauvau 'i hono nima mo hono va'e.

“Manatu ne mole mo 'eku suti!” ko Malik ia.

“Fanau,” ko Mum ia, “'e tuku atu 'a e uike 'e taha ke mou fokotu'utu'u ai ha palani ke tau hao kotoa ai kau ai mo Whiskers.”

“Ok,” ko Malik ia. “Pea 'oua 'e 'ohovale kapau 'e fiema'u ha pa'anga ki ai.”

“'Oku 'ikai ko ha palopalema ia,” ko Mum ia mo mamali pe. “Kapau ko ia 'e lava pe ke fakatau ho'o kā ke totongi 'aki.”

Ne fekumi 'a Malik mo Amina ki ha ngaahi palani fakavavevave fekau'aki mo e ngaahi monumanu. Pea na ma'u 'a e fo'i taha na'a na pehe ko e sai taha ia.

"'Uluaki, 'oku totonu ke tanaki atu mo e ngaahi fiema'u 'a Whiskers ki he'etau kato emergency," ko Amina ia. "Kuo 'i ai 'a e lisi ka ko e lahi e 'u me'a 'oku 'osi ma'u peia 'e tautolu."

"'Oku 'iate au 'a e ngaahi 'ata 'o Whiskers pea mo 'ene lekooti huhu malu'i 'i he'eku telefoni," ko Malik ia.

"Toatu!" ko Mum ia. "Ko hono kotoa pe ia 'o 'etau ngaahi fiema'u?"

“‘Ikai!” ko Malik ia. “‘Oku tonu ke ‘i ai ha ‘ā fafa ‘a Whiskers ke ‘oua ‘e toe puna holo he loto me’alele. ‘Oku fu’u fakatu’utamaki ‘aupito ka tuku noa’i pehe’i ia. Neu ma’u e taha ‘i he Nice Neighbors Online. ‘Oku ta’e totongi pe ia pea ‘e ‘ikai ke fakatau ‘eku kaa ai.”

“Ka ‘oku totonu ke anga kiai ke ‘oua ‘e ‘ita ‘o ka tuku ki loto,” ko Amina ia. “Teu lava ‘o ‘ai ia ka ‘e ki’i fuoloa pea toe lahi mo ‘ene me’akai ke fakahekeheke’i ‘aki. Ta ‘oku tonu leva ke fakaangaanga ki he heka me’alele ‘i he’ene ki’i kato fafa.”

“Pea ‘e iku faingofua leva ‘a e hokoatu ‘etau ngaahi fokotu’utu’u,” ko Malik ia.

“‘O! Ko e ha?” ko Dad ia.

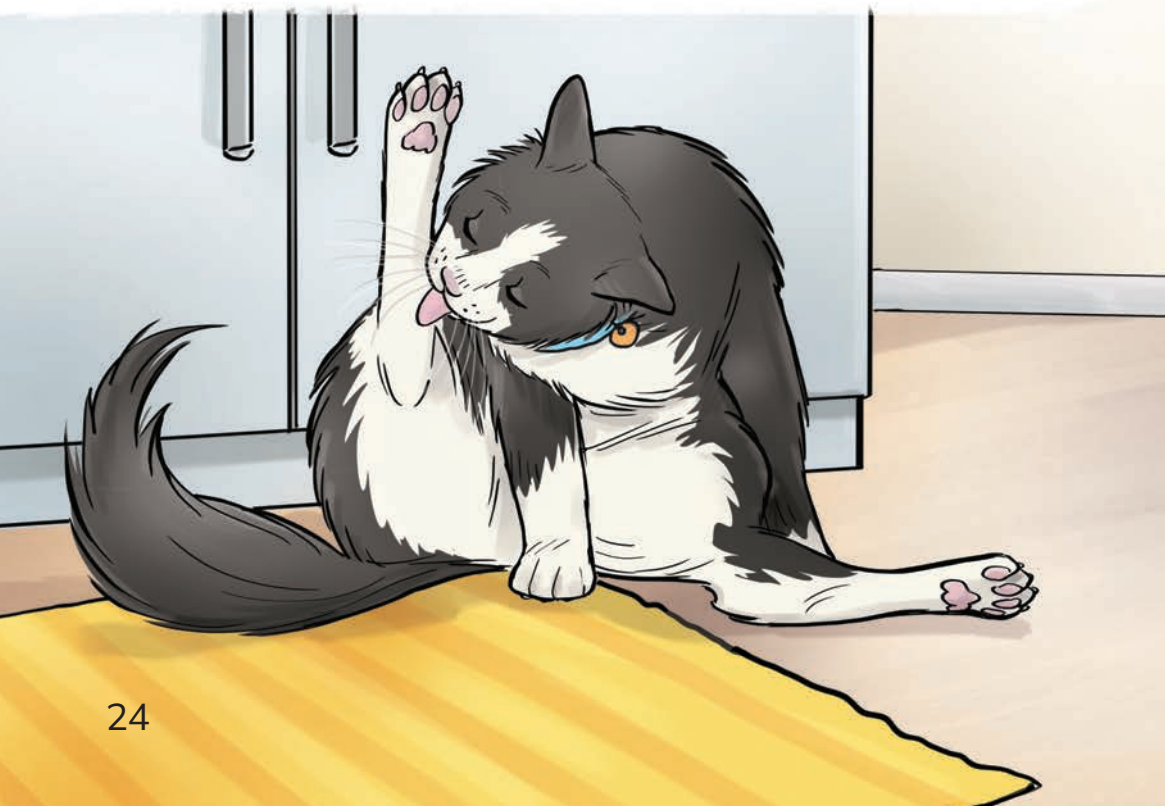

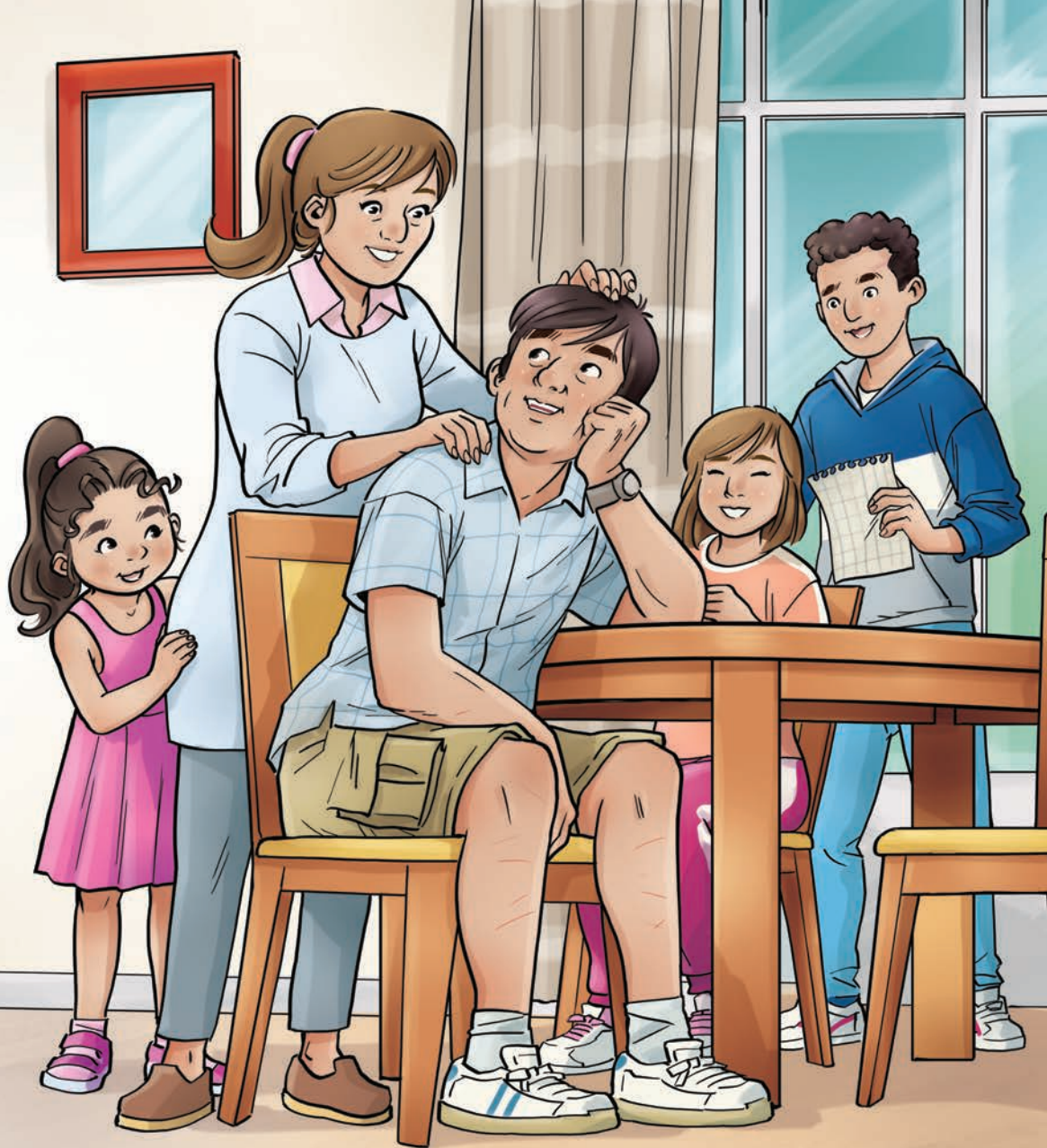
“Faka’ilonga’i!” ko Amina ia. “’Oku tonu ke ‘ave ‘a Whiskers ki he falemahaki e fanga manu ke faka’ilonga’i mo lesisita. Kapau ‘e mavahe meia tautolu ‘e faingofua pe ki he SPCA ke fetu’utaki mai ka ma’u ha feitu’u.

“Ko ‘etau fakapapau’i pe ‘oku maau ‘etau ngaahi founa fetu’utaki ‘i he’ene faka’ilonga ki he fakamuimuitaha,” ko Malik ia.

Na’e fakafiefia ‘a e palani ko ‘eni kia Mum.

“’Oku ou sai’ia ai, “ koia ia. Pea ne malimali.
“Mahalo ‘oku tonu ke faka’ilonga’i ‘a Amina mo ho’o tamai!”

Ko e Mateuteu ki he Ngaahi Fakatamaki moe Fakaikiiki

- Talanoa ki ha tokotaha lahi Ange ki hono fokotu'utu'u ha palani mateuteu ki ha Fakatamaki koe'uhi ke mea'i he taha kotoa 'i ho'o lotofale 'a e me'a ke fai. Fakapapau'i kuo ke mateuteu ke tauhi 'a ho'o ngaahi monumanu kenau hao 'o ka hoko ha fakatamaki ko e kī ia ki he tauhi manu lelei!
- Ko e ngaahi sitepu mahu'inga 'eni 'e tolu ke fakahoko: Fa'u ha palani ki ha me'a fakatu'upakē. Teuteu'i 'a e ngaahi naunau fe'unga mo ha fakatamaki. Toutou 'ahi'ahi'i 'a ho'o palani.
- Ko e founa lelei ki hono fakapapau'i 'oku ma'u 'a e me'a kotoa 'oku fiema'u 'e ho'o monumanu ko ho'o fakakaukau ki he ngaahi me'a lalahi 'e nima - me'akai, 'ataakai, mo'ui lelei, to'onga, lelei faka'atamai. 'Oku totonu ke fakapapau'i 'e ho'o kainga 'oku ke kei malava 'o feau 'a e ngaahi fiema'u ni 'o tatau ai pe pe 'oku ke 'ife'ia mo ho'o monumanu.
- 'Oka fiema'u ke ke mavahe mei ho'o 'api 'ave 'a ho'o fanga manu. Ka 'oku 'ikai ke malu kia koe 'oku 'ikai malu foki kiate kinautolu. Fakapapau'i ko e feitu'u teke kumi hufanga kiai tenau tali 'a ho'o ngaahi monumanu pe tenau ma'u ha founa fetu'utaki ki he tauhi'anga monumanu pe ko e fanga ki'i motele tenau tali 'a ho'o monumanu.
- Fakapapau'i kuo 'osi faka'ilonga'i 'a ho'o monumanu pea kuo lesisita 'a ho'o fai'anga fetu'utaki ki he New Zealand Companion Animal Register. Kapau kuo mou hiki ki ha feitu'u kehe fakapapau'i ke fakakau 'a e tu'asila koia 'i he faka'ilonga 'a ho'o monumanu.

Vakai ki he spca.nz/kids ki he ngaahi fakaikiiki ki hono tauhi 'a e ngaahi monumanu kimu'a, lolotonga pea moe hili ha fakatamaki.

